

Seriál Labyrint světa a ráj srdce

Metodika k dílu: Kterak vrchnost světa vládne

Základní informace naleznete v příloze [Jak používat metodiky Labyrint](#).

Popis seriálu:

V každém díle vystupují tři hlavní postavy – **Poutník** (který představuje samotného Jana Amose Komenského), **Všudybud** (průvodce, který má právo být všude a volně se pohybovat v Labyrintu) a **Mámení** (tlumočník neboli komentátor). Od Mámení dostal Poutník brýle mámení, přes které vidí vše ve světě zkresleně v růžových barvách. Ale naštěstí je schopen nad brýlemi vidět svět takový, jaký doopravdy je. Poutník vstupuje do **Labyrintu světa**, aby našel štěstí, smysl života a své životní povolání. Na začátku dostal od **Osudu** povolení si nejprve vše prohlédnout a až pak si zvolit své povolání. Vládkyní celého světa je královna **Moudrost**, ve skutečnosti **Marnost**.

Poutník nechápe, proč si lidé nemohou být rovní, proč musí být někteří nahoře a jiní dole. Aby tento řád v mezilidských vztazích pochopil, přivádějí ho průvodci mezi politiky.

45 min

Osnova:

1. Video – Kterak vrchnost světa vládne
2. Hlasování pohybem – Výhody a nevýhody demokracie
3. Aktivita - Kariéra
4. Aktivita – Kandidáti do školního parlamentu
5. Závěr - shrnutí

Pomůcky: list s kandidáty pro každého žáka

Cíle:

1. Žák dokáže rozlišit výhody a nevýhody demokratického systému.
2. Žák je motivován k aktivnímu občanství.
3. Žák dokáže uvést příklady, jak se v praxi projeví dobré vlastnosti politických představitelů.

Hlavní myšlenka: Nadávání na politiky se stalo pro Čechy národním sportem. Nechceme u toho zůstat, ale jít dál k aktivnímu občanství.

1. Video – Kterak vrchnost světa vládne

Pustíme video.

5'

Co jste ve videu viděli?

(Poutník prochází jednotlivými patry s odstupňovanými úřady a funkcemi).

Co se vám (ne)líbilo? Čeho jste si všimli? Co vás zaujalo?

O čem podle vás video bylo?

Jak nazýváme dnešní představitele - zástupce lidu? (*politiky*)

Co se vám vybaví, když se řekne „politik“ nebo „politika“?

Myslíte, že se vás politika také týká?

Možná si říkáte, že se o politiku nezajímáte a nikdy zajímat nebudete. Stejně jako mnoho dospělých. Ale všichni jsme součástí politiky - protože politika znamená něco jako vládu a řád. Ať už jde o rodinu, sourozenecké vztahy, školní kolektiv, zaměstnání - všude je někdo, kdo vede, rozhoduje, vládne, a to buď k užitku „ovládaných“ nebo v jejich neprospěch.

3'

2. Výhody a nevýhody demokracie

Cíl: žák dokáže rozeznat výhody a nevýhody demokratického systému.

Poutník vidí vrchnost a ptá se, proč nejsou voleni. Pro nás je to samozřejmé, v té době nikoli.

Hlasování pohybem – Výhoda/Nevýhoda

Učitel určí jeden roh třídy jako „výhoda“ a druhý jako „nevýhoda“ a děti do nich chodí podle toho, zda daný výrok vnímají spíše jako výhodu nebo nevýhodu. Neexistuje absolutně správná odpověď, cílem je vzbudit diskusi. Učitel po hlasování komentuje nebo rozebere s dětmi jednotlivé výhody/nevýhody.

Výrok	Výhoda	Nevýhoda
Všechny hlasy při volbách jsou si rovny.	Každý člověk má právo vyjádřit svůj názor.	Týká se to ale i lidí, kteří mají jiný názor než já.
Mám možnost sám vstoupit do politiky.	Mám možnost sám něco ovlivnit. Za doby Komenského to nebylo tak jednoduché.	Budu na očích a terčem komentářů, přinese mi to mnoho starostí.
Jeden člověk rozhoduje o všem.	Je to pohodlnější, rychlejší a jednodušší (funguje např. v některých firmách nebo rodinách; v období krize lze využít i v našem státním zřízení.)	Trvá-li to dlouhou dobu, mohou začít převažovat sobecké zájmy toho člověka. Může to být pro mne omezující, nebezpečné pro společnost.
Volební období představitele je časově omezené.	Pokud jsme s ním nespokojeni, tak víme, že po určité době odejde.	Nestihne prosadit a dotáhnout všechny změny, které chtěl.
I nepolitik má možnost do politiky aktivně zasahovat.	Na základě peticí, demonstrací, apelů se mohou věci změnit.	Každý mluví do všeho a často se neudělá nic. Hlasitější skupina se prosadí snáze.

Můžu svobodně prezentovat svoje názory a přesvědčení.	U Komenského to tak nebylo – musel mlčet (ve videu), utéct z domova do exilu (reálně). Dnes nemusíme žít ve strachu z politického pronásledování.	Dělá to každý. Mnozí jsou přesvědčeni o neomylnosti svého názoru. Převládá ve společnosti negativní ladění – hejtování. Urážky a vulgarity jsou omlouvány tím, že zazněl jen „názor“.
V demokracii si můžeme odhlasovat cokoliv.	Neomezené možnosti, svoboda.	Můžeme si odhlasovat i zrušení demokracie (např. u nás nástup komunistické strany v roce 1948).

Reflexe:

Jak to na vás působí? Je demokracie dobré státní zřízení anebo není?

(Má mnoho výhod, ale není ideální. Přesto je ze všech státních zřízení na světě asi nejlidštější.)

Ve videu jsme viděli skupinku lidí, kteří skandovali „Takchcímít“ (jméno soudce), ale zároveň bylo vidět, jak silný hlas může prosadit i něco, co není dobré (odsouzení Upřímnosti).

Vsudybud na jiném místě říká: „Kdo se neumí přetvařovat, neumí vládnout.“ Co si o tom myslíte?

12'

Aktivita - Kariéra

Ve videu Poutník s průvodci potkává různé zástupce moci (vrchnosti) – purkmistr (starosta), soudce, rádce, vládce. Na svá místa se dostali různě (narodili se tak, byli vybráni svými předchůdci) a mají i nemají předpoklady k výkonu své funkce. Každopádně mají sami pocit, že se pro svou práci hodí. Jejich „posty“ byly možná neměnné, na rozdíl od naší současnosti, kdy si své zástupce moci volíme.

Pojďme si teď zahrát hru „Kariéra“, která nám ukáže, jak mohou být „posty“ nestálé a že žádný „pohlavár“ nemá své místo navždy jisté.

Máme tady 5 postů (rolí, funkcí, úrovní): občan, úředník, starosta, náměstek, ministr
Každý bude znázorněn určitým gestem: občan - nic, úředník - ťukat do klávesnice, starosta - dát ruce v bok, náměstek - dávat razítka, ministr - kynout rukou.

Na začátku jsou všichni žáci obyčejní lidé. Chodí po třídě a s tím, kdo má stejný post (úroveň) si stříhnou (kámen/nůžky/papír): kdo vyhraje, postoupí o 1 stupeň výš (z občana na úředníka, z něj na starostu, pak na náměstka a na ministra), ale kdo prohraje, automaticky spadne na nejnižší úroveň občana. Jakmile se někdo dostane na úroveň ministra, vyhrává a hra končí. Každopádně musíme hru časově omezit na 5 minut.

Reflexe:

Jak se cítíte? Jaké to bylo?

To je k vzteku, když člověk zase spadne a nemůže se třeba zbavit postu občana, že?

Ve videu jsme také viděli, jak někdo z vysoké pozice spadl dolů.

Měl někdo z vás chuť to během hry vzdát?

Mnoho lidí při pohledu na politiku cítí bezmoc, ale nemusí to tak být.

Někteří lidé mají potenciál pohnout politikou dobrým směrem.

7'

Aktivita – Kandidáti do školního parlamentu

Cíl: děti se zamyslí nad tím, jaké vlastnosti by měli mít jejich zástupci, a nad tím, zda by samy do toho šly

Pustíme video (od otázky Co mají ti lidé na starosti? – cca od 1' až po 1'52"). Poutník vidí, že některým chybí oči, jimiž by neřád viděli, jiným uši, kterými by vyslyšali stížnosti, dalším ruce, kterými by vykonávali spravedlivé rozsudky.

Popis: Ve videu bylo řečeno, že politici mají něco splňovat. Poutník si všimá, že jim chybí určité části těla: oči, uši, ruce. Vaším úkolem je teď zjistit, co to prakticky znamená.

Dostanete seznam kandidátů do školního parlamentu. Nebudeme teď nikoho volit.

Ale každý sám se zamyslete nad kandidáty, nad jejich dobrými, příp. špatnými vlastnostmi.

Vyznačte si v obrázcích (obtáhněte) ty části (oči, uši, ruce), které mají kandidáti „funkční“.

Návrhy v závorkách jsou pro učitele, neexistuje jediné správné řešení, záleží na učiteli, jak povede diskuzi s žáky.

Pokud na škole školní parlament není, učitel může lehce nastínit jeho roli.

(Např. organizuje zajímavé akce ve škole - přespávačka ve škole, pyžamový den, barevný týden, nebo řeší praktické věci – volbu jídelníčku, čisté WC, atd.)

Kandidátka:

Ivan – sportovec z bohaté rodiny, svým kamarádům často rozdává dárky, moc do parlamentu chce, ale je jasné, že bude chtít prosadit jen jedinou věc – povinný florbal pro všechny, ostatní věci ho nezajímají

(má ruce, chybí mu uši)

Jindřich – milý kluk, dobrý kamarád, který každému rád pomůže, ale při každém sporu hned ustoupí, bohužel i tehdy, když má pravdu

(má oči i uši, chybí mu ruce)

Luděk – třídní šašek, každý se s ním cítí dobře, umí smířit rozhádané strany, ale ze všeho si dělá legraci, svou roli v parlamentu vidí jako další příležitost se předvádět

(má uši, chybí mu ruce)

Irma – aktivní, puntičkářka, je výmluvná a odvážná, bojovnice za pravdu, pořád kontroluje, zda ostatní dělají věci správně

(má oči, ruce, chybí jí uši)

Olga – má smysl pro spravedlnost, dokáže naslouchat druhým, nebojí se říct svůj názor nahlas, měla před dvěma lety dvojku z chování, protože se ukázalo, že se podílela na šikaně, mrzí jí to a obává se kvůli tomu kandidovat

(má oči, uši, ruce má svázané)

Magda – sebevědomá, dospělí ji označují za drzou, umí pojmenovat věci trefně a hájit zájmy své třídy, občas využívá lstivosti, umí své protivníky rázně umlčet i za cenu, že je shodí

(má oči, ruce, chybí jí uši)

Reflexe:

Svižně projdeme všechny kandidáty s jejich klady a zápory.

Žáci jmenují, co u jednotlivých kandidátů vyznačili a proč.

Zaměříme se na to, aby žáci dokázali vysvětlit, co konkrétně u jednotlivých kandidátů znamená, že mají/nemají oči, uši a ruce „funkční“. Nemusí nutně dojít ke shodě.

10'

Poutník ve videu řeší otázku: „A co já? Máte nějaké místo pro mě?“

Všudybud jej zatlačí do křesla: „Záleží na tobě, zda budeš mít chuť se někam posadit.“ Pojďme se zamyslet, jestli bychom sami sebe dokázali vidět v „politice“.

Dopiš k poslednímu obrázku své jméno. Přemýšlej nad sebou a svými vlastnostmi.

Napiš si je do volného okénka. Uvědomuješ si nějaké svoje přednosti? Je něco, co ti chybí? Vyznač to na obrázku stejně jako u předchozích kandidátů.

Napiš si pro sebe alespoň jeden tip, co bys mohl udělat pro to, aby se to změnilo.

(Např. chybí mi oči – nejsem všímavý, mohu se o druhé více zajímat.)

Přemýšlej o svých spolužácích. Má někdo z tvých spolužáků potřebné oči-uši-ruce?

Učitel se ptá žáků – ti sdělují své návrhy nahlas.

Můžete se nad tím zamyslet do budoucna, protože pokud si budete těchto vlastností všímat, budou z vás dobří voliči.

Reflexe:

Málokdo je ideální kandidát, nikdo nemá všechny předpoklady, ale jednotliví zástupci se mohou vzájemně doplňovat. Někdo si může myslet, že se na to hodí, ale něco podstatného mu chybí, jiný si naopak myslí, že se na to nehodí, ale přitom potřebné předpoklady má.

Na druhou stranu nemusíme být všichni v politice, a přesto můžeme mít vliv a být užiteční. I to je výhoda demokracie.

7'

Závěr - shrnutí

Vzpomenete si, jakou poslední větu řekl ve videu Poutník?

(„Tolik marnosti a bídy, no tohle bylo o fous.“)

Co z dnešního programu vás přimělo přemýšlet o politice jinak - ve srovnání s tím, co jste po zhlédnutí videa říkali na začátku hodiny?

U nás je politika vnímána většinou negativně, ale je součástí našeho života. Co s tím?

Můžeš zůstat u nadávání nebo ji prostě ignorovat.

Nebo můžeš být zodpovědným pozorovatelem a dobrým voličem.

Anebo se můžeš rozhodnout do politiky aktivně vstoupit.

(Pokud učitel vnímá ve třídě bezpečné prostředí, může s dětmi hlasovat, pro kterou ze tří možností by se rozhodli.)

1'